

EGLUTÈ



1951

SPALIS

Nr. 8



1951 SPALIS Nr. 8

Redaguoja *Pranas Naujokaitis*
Administratorius *Antanas Peldžius - Pell*

Leidžia
LIETUVIŲ KULTŪROS
INSTITUTAS

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, P. O. Box 22, Montello Station, Brockton 68, Mass.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Pr. Naujokaitis, 59 So. 3rd St., Brooklyn 11, N. Y.

SEPTYNERIŲ ŠIMTŲ METŲ SUKAKTIS

Prieš 700 metų (1251 m.) Lietuvos suvienytojas kunigaikštis Mindaugas su savo artimųjų būriu pasikrikštijo. Iki tol lietuviai nebuvo krikščionys. Jie garbino saulę, mėnulį, žvaigždes ir kitas gamtos jėgas. Kūreno šventąją ugnį ir turėjo gražių papročių, tačiau krikščionių tikėjimo mokslo dar nepažino. Mindaugas pirmasis įveda krikščionybę Lietuvoje. Jis suprato, kad visoms aplinkinėms tautoms jau tapus krikščioniškomis, ypač atėjęs laikas ir lietuvių tautai pasikrikštyti ir įeiti lygiateisiu nariu į kitų tautų tarpą. Po dviejų metų Mindaugas buvo vainikuotas karaliumi. Tačiau jis nestengė atsispirti prieš tą priešų daugybę, kuri buvo nepatenkinta jo dideliais ir nepaprastais darbais. Mindaugas žuvo, ir visos tautos apkrikštijimas dėl to dar ilgai suvėlavo.

Tik tai 1387 metais Vytautas ir Jogaila pakrikštijo aukštaičius, o 1413 metais — žemaičius. Tačiau nuo Mindaugo laikų, kad ir nebuvo krikščionybė apėmusi visos tautos, bet krikščionių tikėjimo žmonių Lietuvoje visada buvo. Jau ir Gediminas, ir Algirdas su Kęstučiu vis rūpinosi visos tautos pakrikštijimu. Tik jų planus dažniausiai sukludydavo Lietuvos priešai kryžiuočiai.

Jei Mindaugui būtų pavykę įvesti krikščionybę visoje Lietuvoje, tai visas tautos gyvenimas būtų jau tada pakrypęs visai kita, Lietuvai tikrai naudinga, linkme. Taigi šiais metais minime labai svarbią mūsų tautos gyvenimo sukaktį.

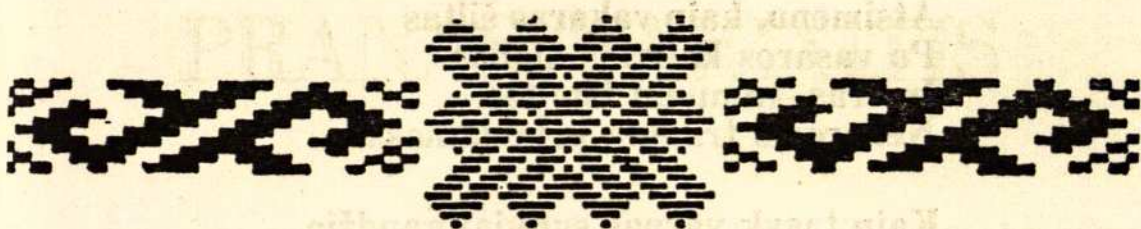
Viršelis ir kitos pieštos iliustracijos — dail. P. Osmolskio.

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, P. O. Box 22, Brockton 68, Mass., Editor: P. Naujokaitis, Brooklyn, N. Y. October, 1951, Vol. 2, No. 8
Subscription: \$3.00 yearly. Outside U. S. A. — \$3.50 yearly. Single copy 30c.

Entered as second-class matter at the post office at Brockton, Mass.

POSTMASTER: PLEASE SEND FORM 3578 P. O. BOX 22, BROCKTON 68, MASS.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.



YRA ŠALIS, KUR UPĖS TEKA

PRANAS VAIČAITIS

Yra šalis, kur upės teka
Linksmi tarp girių užiančių
Ir meiliai tarpu savęs šneka
Prie giesmininkų vieversių.

Ten prakaitas aplieja žmones
Prie vasaros sunkių darbų,
Ir prastas apdaras marškonis
Apdengia sąnarius visų.

Bet tave meiliai pavaišina,
Kai tik nueisi į svečius, —
Tave ten myli, valgydina,
Kiek tiktai leidžia išteklis.

Ir grakščios tos šalies merginos,
Ten žydi visa ko puikiau...
Šalis ta Lietuva vadinasi.
Bet aš neilgai ten buvau...

Atsimenu, kada į guolį
Saulutę prašo vakarai,
Lietuviai gieda tad varguoliai,
Nes pabaigti dienos darbai...

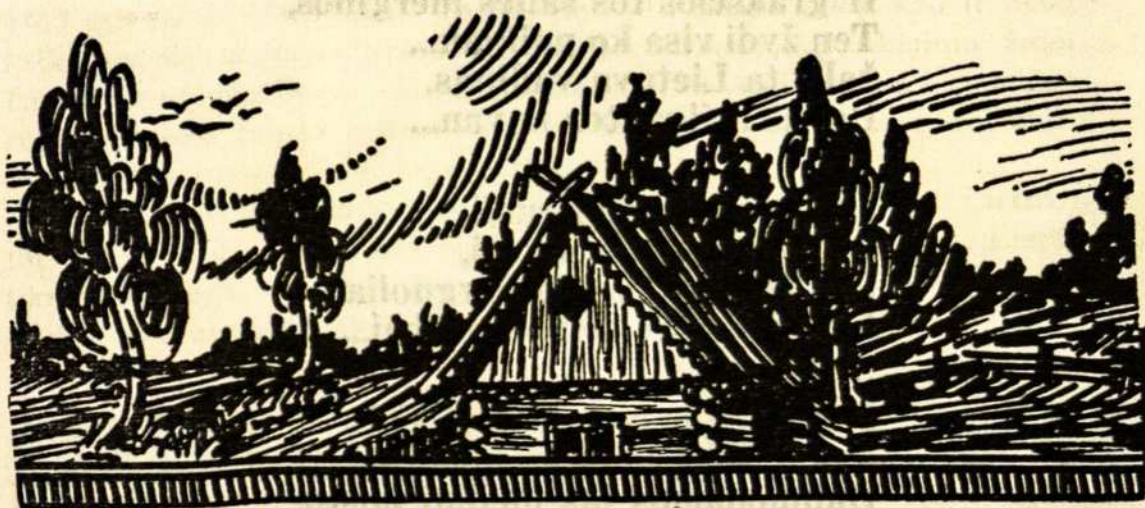
Merginos tasyk veidą skaistų
Prie rūtų lenkia kvepiančių,
Dainuodamos jas meiliai laisto,
Lelijų skinas žydinčių...

Atsimenu, kaip vakaras šiltas
Po vasaros kaitrios dienos
Ir oras, ramumu išpiltas,
Nenoroms traukia prie dainos...

Kaip tąsyk varpas sunkiai gaudžia
Ir jis girdėt toli, toli...
Seniai jau paukščiai medžiuos snaudžia,
Bet pats užmigti negali...

Kaip upės vandens, mintys teka,
Idėjos reiškiasi galvoj;
Gamta su tavim, rodos, šneka:
"Gražu, gražu mūs Lietuvoj"...

O tėviške, koks mielas kraštas,
Kurio taip netekau ūmai, —
To neišreikš nė vienas raštas,
Tą pasakys vieni jausmai...



O tėviške, koks mielas kraštas...

"Varpelio" klišė

PRANAS VAIČAITIS

Šių metų rugsėjo mėn. 21 dieną suėjo lygiai 50 metų nuo mūsų poeto Prano Vaičičiaus mirties. Jis yra gimęs 1876 m. vasario 10 dieną netoli Sintautų miestelio, Santakų kaime, Zanavykijoje. Mokėsi Sintautų pradžios mokykloje, paskui baigė Marijampolės gimnaziją, o 1900 metais Petrapilio universitete (Rusijoje) baigė teisės mokslus. Tačiau džiova jau graužė jo silpną sveikatą, ir jis turėjo grįžti į savo tėviškę pailsėti. Bet jau nebepagijo. Po vienerių metų mirė (1901 m. rugsėjo 21 d.). Taigi iš gyvųjų tarpo jis išsiskyrė dar visai jaunas: tesulaukęs tik 25 metų. Bet ir per tą trumpą savo gyvenimą jis paspėjo padaryti tokių gražių darbų, kad jo niekada negalima užmiršti.

Pranas Vaičaitis rašė eilėraščius, kuriuose grožėjosi savo krašto garsia praeitimi, gamtos gražumu, žmonių gerumu ir dorumu. Jis kartu su V. Kudirka ir Maironiu tikėjo, kad Lietuvai prašvis laisvės rytas, kad ateis laimingesni laikai. Jis taip pat barė visokius išgamas, peikė žmonių nedorybes, pajuokė jų silpnybes. Kai kurie Pr. Vaičičiaus eilėraščiai taip patiko žmonėms, kad juos išmoko atmintinai ir pradėjo dainuoti.

Pr. Vaičaitis palaidotas Sintautų kapuose. Marmuriniame kryžiuje, kuris stovi ant jo kapo, yra įrašyti keli posmeliai jo vieno eilėraščio. Ten jis liepia savo dainoms lėkti iš kaimo į kaimą pas jaunos ir senus ir paguosti nelaimingas ir kenčiančias širdis, pakelti jausmus. Ir tikrai Pr. Vaičičiaus dainos yra paguodžiančios. Jis gyveno ir rašė sunkiais priespaudos laikais, kai Lietuva buvo rusų pavergta. Šiandien vėl rusai bolševikai yra pavergę mūsų tėvynę, o patys lietuviai kankinami ir išblaškyti po visą pasaulį. Ir šių dienų kenčiantis lietuvis Pr. Vaičičiaus eilėraščiuose randa labai daug paguodos ir lietuviškos šilumos. Tas tėvynės pasiilgimas, kurį taip jautriai yra išreiškęs savo raštuose Pr. Vaičaitis, ir šiandien dega visų mūsų širdyse. Kartu su Pr. Vaičičiumi ir mes visi trokštame, kad tik kuo greičiau ateitų ta valanda, kada visi galingai galėtume laisvės dainelę užgiedoti.



VAIKŲ POPIEŽIUS

J. JUOZUKAS iš Romos

Šiomet birželio 3 dieną Romoje, šv. Petro Bazilikoje, buvo didelės iškilmės. Tą dieną buvo paskelbtas palaimintuoju popiežius Pijus X, didelis vaikų draugas. Užtai jis vaikų popiežium pramintas.

Jis gimė Italijoje 1835 m. ir buvo pakrikštytas Juozuko vardu. Jo tėvelis buvo laiškanėšys ir be Juozuko turėjo dar 7 vaikus.

— Mama, noriu būti kunigu, — pasakė kartą dar visai mažas Juozukas savo mamytėi.

— Mes neturime pinigų ir negalime leisti tavęs mokytis, — atsakė mamytė ir palingavo galva.

— Jei Dievulis nori, kad aš būčiau kunigu, Jis visa kuo pasirūpins, — čiauškęjo toliau nė kiek nenusiminęs berniukas.

Ir tikrai atsirado gerų žmonių, kurie padėdavo užmokėti už mokslą. Tačiau labiausiai juo rūpinosi mamytė. Kai labai trūko pinigų, ji net savo lovą pardavė. Ir taip Juozukas tapo ne tik kunigu, bet ir vyskupu, vėliau kardinolu ir popiežium. Tapęs kunigu, jis labai rūpinosi vaikais. Mokė juos maldų ir tikėjimo tiesų. Labai gražiai pasakodavo apie Didįjį Vaikų Draugą — Jėzų. Našlaičiams steigė prieglaudą. Tiems, kurie neturėjo už ką, ir labai norėjo mokytis, rinko aukas ir savo visus pinigus atiduodavo. Nepamiršo jis vaikų per visą savo gyvenimą. Kai kardinolas Juozapas Sarto eidavo Venecijoje per šv. Morkaus aikštę, vaikai šaukdavo: “Štai mūsų gerasis patriarchas” ir rankas išskėtę bėgdavo pas jį. Kardinolas su jais meliškai pakalbėdavo, paglostydavo, duodavo paveikslukų ir visus palaiminęs žengdavo į savo rūmus. Vėliau Vatikano soduose vaikai laukdavo, kada Šv. Tėvas Pijus X eis pasivaikščioti, kad galėtų su juo pasikalbėti, jį pasveikinti ar bent jį pamatyti. Ir drąsūs būdavo vaikai su savo geruoju bičiuliu. Vaikai niekuomet nebijo tų, kurie juos myli. Kartą P. Pijus X, sutikęs vaikutį, atidarė dėžutę, kurioje buvo smulkūs auksiniai pinigai, ir tarė: “Imk, kiek tik gali rankute apkabinti”. Sumišęs vaikutis stovėjo ir neėmė. “Imk,” pakartojo savo pasiūlymą Šv. Tėvas. Tada berniukas pažiūrėjo į save ir į Šventąjį Tėvą ir tarė: “Duokite Jūs patys, kadangi Jūsų ranka daug didesnė už mano”.

Daug gero Pijus X yra padaręs vaikams, bet už visas geradarybes didesnė yra ta, kad suteikė teisę vaikams anksti eiti prie Pirmos Šventos Komunijos. Buvo įsigyvenęs toks paprotys, kad tik 12-14 metų vaikus leisdavo prie Pirmosios Komunijos.

Dar kai Popiežius Pijus X buvo Venecijos Patriarku, kartą į jo duris pasibeldė septynerių metų mergytė ir, nespėjus nė pasveikinti kar-



Vaikų popiežius — Pijus X. Šiais metais jis paskelbtas palaimintuoju
(šventuoju) "Varpelio" kliše

dinolą, ėmė dėstyti savo rūpestį: "Ryt mūsų parapijos vaikai eina Pirmos Komunijos, noriu ir aš eiti, bet kunigėlis neleidžia, sako, per ma..." ir pabiro ašaros, ji negalėjo ištarti žodžio *m a ž a*. Kardinalas ją nuramino, pats jos žinias patikrino ir, įsitikinęs, kad yra pasirėngusi, parašė laišką klebonui, paprašydamas, kad prileistų ir ją.

Tapęs popiežium, atsiminē, kad ne tik ana maža mergytē, bet ir kiti šimtai tūkstančių vaikų trokšta artintis prie Jēzaus ir Jį turēti savo širdies svečiu. Jis suprato, kad vaikams yra skriauda, jei taip ilgai jie turi laukti. Pats Kristus pasakē: "Leiskite mažutēlius ateiti pas mane". Tai kas gali jiems tai trukdyti. Ir įsakē leisti vaikus eiti pirmos Šv. Komunijos, kai tik jie pajēgia paprastą duoną atskirti nuo Dangiškosios. Tegul pirma apsigyvena Jėzus vaikų širdelėse, kad vėliau atējęs blogis nerastų sau čia vietos. Ir kilo pasaulyje didelis džiaugsmas. Iš visų kraštų vaikai siuntē Šv. Tėvui padėkas ir žadējo per vardines, kovo 19, jo intencija priimti Komuniją. O Italijos, Prancūzijos ir kitų artimesnių kraštų vaikai atvažiavo patys į Romą išreikšti padėką. 1812 m. balandžio 12 dieną Marijos Snieginės Bazilikoje išklausē jie šv. Mišių, priēmē Komuniją, ir po to aplankē Šv. Tėvą. Šv. Tėvas apdovanojo juos medalikėliais, paragino uoliai mokytis katekizmo, dažnai eiti Šv. Komunijos, užaugti uoliais Dievo apaštalais ir palaimino.

Išvykdami vaikai rankytėmis mojavo Vatikano pusēn ir šaukē: "Tegyvuoją mūsų Šventas Tėvas, mes dar sugrįšime jį aplankyti!"

Ar jie turējo laimēs sugrįžti, nežinau. Bet šiandien pas mus į mūsų bažnyčias, altorius grįžta Popiežius Pijus X, grįžta, kaip šventasis — paraginti vaikus, kad už viską labiau Jėzų mylētų, dažnai aplankytų Jį, pasislėpusį Tabernakulyje ir dažnai kviestų pas save į svečius.



Upelio Pasaka

SONĖ PIPIRAITĖ

Kaip ilsėtis girioj gera,
Kur žalieji medžiai šnera,
Kur lapeliai, rodos, šneka,
Pasakas senovės seka.

Per žvirgždus upelis šoka,
Pasakėlę ir jis moka:
Apie vilką apgaviką,
Kas jam girioje nutiko.

Srovėje žuvytė žvilga,
Lenkias jai iš tolo smilga...
Vandens žarsto gelsvą smėlį,
Rašo upės pasakėlę.



Pažinojau kartą ožką,
Nieko jos širdis netroško:
Septyni vaikučiai meilūs
Ir miške nameliai dailūs.

O to miško tankumyną
Vilkas pabaisa išmynė;
Ant ožkiukų dieną naktį
Griežė dantį, raukdams kaktą

Ir galando smailią iltį,
O širdy augino viltį
Išsikloti guolį vilko
Kailiais minkšto balto šilko.

Iš namų ožka išvyko,
Vienus vaikučius paliko;
Prigraudeno, prigražojo
Ir piktuoju ir geruoju:

“Kobinius užkabinėkit
Ir stūmas užstūminėkit,
Tris kartus užsukit raktą,
Tegu daužo vilkas kaktą!”

“Neatstumkite jam stūmų,
Te sau slimpina į krūmą!
Neatverkite jam vartų,
Nors prašytų šimtą kartų!”

“Kaip pažinsime tą vilką?”
“Iš jo plauko tamsiai pilko,
Iš jo balso baisiai storo
Jūs pažinsite nedorą.”

“Kaip pažinsim savo mamą?”
“Aš, atbėgusi prie namo,
Prie vartelių išrašytų,
Uždainuosiu dainą šitą:

“Aš ožkytė Meke-keke,
Iš akių žaibai man lekia
Ant ragelių žalias šienas,
O spenelius baltas pienas.”

Vilkas, uodegą paspaudęs,
Užu vartų užsiglaudęs,
Dar pastatęs kairę ausį,
Šitų žodžių nusiklausė.

Kalvėje tuoj ant priekalo
Storąjį liežuvį kala;
Jau liežuvis jo lyg blynas:
Bus balselis plonas grynas.

Malūne šeimininkauja,
Žarsto miltus pilna sauja:
Baltas kailis, baltos kojos,
Miltuose išsivoliojus.

Taip gudrusis išradėjas,
Prie namelių atbrazdėjęs,
Pro vartus išspraudė koją —
Ožkiukus apgaut galvojo.



Balseliu švelniu prašneko:
“Aš mamytė jūsų,” sako,
“Aš oškytė Trimba - bimba,
Iš nasrų man seilės drimba...

Aš ožkytė Brišku - brašku,
Akyse šiaudai man traška!
Iš ragelių žalias pienas,
Iš spenelių baltas šienas.”

“Ka-ka-ka!” ožkiukai juokias
“Tik juokai mums dainos to-
Neįleisime, nelauki — (kios!
Mus netaip mamytė šaukia.”

* * *

Tartum sumuštas skalikas,
Slenka girion apgavikas:
“Atmintį turiu aš blogą —
Mažas nukritau nuo stogo.”

Ir, parkritęs po pušaitę,
Nesikėlė dvi savaitį;
Kalė tą ožkos dainužę,
Nors galva lyg puodas ūžė.

Ir negėręs ir nevalgęs,
Kad ožką miške, nužvelgęs,
Atitykino prie vartų.
Dėl tikrumo dešimt kartų

Tą dainelę pakartojęs,
Išsivėpęs, išsižiojęs,
Vartelius dar paklebenęs,
Sumekeno mūsų senis:

— “Aš ožkytė Meke-keke,
Iš akių žaibai man lekia!
Ant ragelių žalias šienas,
O spenelius baltas pienas.”

Tuoj visi vaikai sušuko:
"Parnešė mama pienuko!
Tai geroji mūs mamytė!
Bėkim vartų atdaryti!"

Vos tiktai vartus pravėrė,
Pilkis tuoj į vidų nėrė!
Tartum kačiukus į maišą,
Ožkiukus gerklėn sau kaišo

Tartum akmenis į pelkę,
Grūdžia pilvan iš to alkio,
Nenumaustęs nė kailelių,
Nenulaužęs nė ragelių!

Ožkiukus šešis suėdęs,
Apsilaižė dar, begėdis!
Liko gyvas tik septintas,
Mat, pasislėpė už spintos.

* * *

Tai ne vėjai ūžia, gaudžia,
Medelius linguoja,
Tai tik šaukia, rauda grau-
Motina senoji. (džiai

Ne sraunusis vandenėlis
Paskandino gėlę,
Tai tik ašarose plūsta
Vargšė motinėlė.

Neilgai ji taip dejavo
Toj baisioj nelaimėj savo.
Šluosto ašaras nuo skruosto,
Verkiantį mažytį glosto:

"Jau gana, gana raudoti,
Eikim girion paieškoti,
Paieškoti nors kaulelių
Tavo brolių, seserėlių..."

Vos priėję tankumyną,
Vilko balsą tuoj pažino:
Švilpia, šnypščia, kurkia,
kvarkia!
Vilkas guli, pilkis knarkia.

O pilve — ožkiukai kruta,
Lyg buožgalviai sau po putą
Rijo, mat, kiekvieną gyvą!
Ar jūs matėt tokį dyvą?

Pilvą jam ožka prakirpo
Ir iš džiaugsmo net nutirpo:
Šoka pievoj striukt-pastriu-
Vėl septynetas ožkiukų! (ku!

Pabėgioję kiek aplinkui,
Akmenų sunkių pririnko,
Juos sukrovė pilvan vilko
Ir susiuvo siūlu šilko.



Atsibudęs vilkas sako:

“A, pilve ožkiukai šneka.”

Bet labai jis apsigavo:

Ten tik akmens šnekučiavo.

“Troškulys kankina baisiai,

Atsigert upelin eisiu...”

Geriant akmens sunkiai svėrė

Krito dugnan ir... prigėrė.

* * *

Bėgdama dainuoja upė.

Ant šakelių susitūpę,

Čiulba krūmuose paukšteliai;

Svirpia smilgose žiogeliai.

Ir oželį ir kazoką

Pievoje ožkiukai šoka;

Su vėjeliais šoka gėlės,

Su bitutėm plaštakėlės.

Poromis susikabinę,

Šoka laumžirgiai suktinį;

Vapsvos, širšiniai palangėm,

Kregždės, vyturiai padangėm

Kas tik gyvas, gieda, šoka

Pilna žemė laisvo juoko.

O tą džiaugsmą, laisvės aidą,

Po padanges vėjai sklaido!





VYT. TAMULAITIS

13. Susitikimas su žaliuoju pievų ožiuku

Svirplys primerkė vieną akį, primerkė kitą ir patenkintas žiūrėjo į besijuokiantį katinuką.

— Koks jūs protingas, — ištarė pagaliau Rainiukas, krutindamas uodegos galą. — Jūs, turbūt, baigėte visą devynių dienų vabalų mokyklą?

— Taip, — atsakė svirplys. — Mokykloje aš buvau pirmasis mokinyš. Po egzaminų gavau premiją: man leido užsidėti mokytojo akinius. Gegužinis Vabalas, mano mokytojas, paplojo per žandą ir tarė atsiveikindamas: “Geras buvai mokinyš tu, svirpliuk! Nors ir išpaišydavai draugų nugaras kreida per dailyrasčio pamokas, bet iš tavo akių mačiau, kad tavo širdis visada buvo ten, kur kojos nepasiekia... Už tai linkiu tau laimingos vasaros šioje žemėje! O kai ateis ruduo, gal mudu vėl susitiksime. Tik jau ne čia, o kitoje žemės pusėje, kur saulės skaistumo joks debesėlis neužtemdo...” — “Ar jūs tikite, mokytojau,” paklausiau, “kad yra kur nors vabalų dangus?”

Mano mokytojas pasitaisė akinius ant nosies galo ir atsakė: “Dangaus gal ir neturi vabalai, bet rojų — tai tikrai. Nebijok, svirpliuk, nemirs mūsų daina čia žemėje be atgarsio. Kas turi širdį, nors ir labai mažą, bet ji kenčia ir ilgisi, turės būti ir graži, nuostabi šalis, kur tas ilgesys pražydės saulės apibertame žiede. Ir rudens šalna nepalies jo... Kada nors ir tu smuikuosi rojuje po saulės medžiu, ir šaltas lietaus lašas nenukris ant tavo smuiko...”

— Kaip puiku, jei taip iš tikrųjų būtų! — sušuko katinukas.

— Taip ir bus, — pabrėžė svirplys. — Jei mokytojas sykį pasakė, tai jis, matyt, žino, ką sako. Tam, pagaliau, jis ir mokytojas, kad žinotų. Taip pat ir aš, kai gerai pagalvojau, neįsivaizduoju žvaigždėto dangaus, mėnesienos be svirplio muzikos anoje žemės pusėje. Nejau ten būtų tik viena tylą, be sidabrinių stygų garso anoje amžinoje vasaroje? Ne, Raini, taip nebus. Ten visa bus, kaip ir šioje žė-

mėje. Čiurlens tas pats upelis tarp žvyro akmenėlių, ir kels ramunė baltą kepurėlę. Tik skambančios dainos nepertrauks vėjas, ir sidabrinio ežero dugne nebus šaltos, ledinės rudens versmės...

— Ir aš taip galvoju, — sušuko Rainiukas. — Lygiai taip, kaip tu dabar pasakoji. Tik noriu pridėti, kad ten rojuje bus ir pelių. Daug daug pelių, kurios bėginės iš laimės užmiršusios savo olas, o aš tik kapt ir turiu. Abiejose kojose po vieną iš karto. O, tai bus laimė, kuria niekada neatsidžiaugsiu, — apsilaižė katinukas net ligi pat ausų.

— Nemanyk, Raini, kad tu ir rojuje peles gaudysi, — ištarė rimtai svirplys.

— O ką aš ten veiksiu? — nuliūdo katinukas. — Tai ten pelių nebus?

— Jei ir bus, tai ne tau. Pelytės taip pat norės džiaugtis laisvę ir turės teisę be baimės patąsyti tau už uodegos.

— Ne, brolyti, šito tai nesulauksi! Jokiai pelei aš neleisiu paliesti savo gražiosios uodegos. Tegu tai būtų ir rojus! — sušuko katinukas, net pašokęs iš vietos.

— Tai ir į rojų neisi, — atsakė svirplys. — Žiūrėsi tik pro tvoros plyšį, kaip mes šoksime ir dainuosime, o tu, nukabinęs ūsus, seilę varvinsi. Dėl tavo pikto noro pelytės negraus tenai debesyse gilių olų, jieškodamos ramaus kampelio. Ir tu, nusidėjėli, mušdamasis į krūtinę, atsimink, kad neįeisi į rojų tol, kol tavo nagai ir dantys neatšips šitoje žemėje. Niekas ir pieno puodinių nedangstys nuo tavęs. Tu nė negalvok, kad tenai grietinėlę laižysi, įmerkdamas savo minkštą letenėlę ligi dugno. Stovės auksinės pieno puodynės lentynose, kabos skilandžiai, kumpiai ir dešros neužrakintose indaujose, o tu turėsi praeiti pro šalį net neapsilaižęs.

— Ai, kokia tai kančia. Ne rojus man ten bus, o tikras pragaras, — beveik su ašaromis akyse ištarė katinukas. — Nebent mirtis pakeistų mano gyvenimo būdą.

— Taip, Raini, ji viską pakeis, — kalbėjo svirplys karštai, žiūrėdamas tiesiai katinukui į akis. — Atims ji vanagai grobuoniui aštrų snapą, piktajam širšiniui jo skaudų gylį, o nesutaikomiems čia žemėje priešams paduos rankas. Šypsosis piktas ledo senis, kai ant gruodo pražydės melsva žibutė. Ir tavo dėdė, juodasis dvaro katinas, prieš kurio piktas akis drebėdavo visos apylinkės paukšteliai ir žvėreliai, šoks užrietęs uodegą būry pelių, be atsikvėpimo dainuodamas štai šitokią dainą:



Nereikia man daugiau pelių,
Nereik grietinės, lašinių,
Iš džiaugsmo raitos uodega,
Man laimės čia gana, gana...

Užrietęs ūsą tik sukuos,
Vartaus po pievą lyg pūkuos.
Širdužė saulės kupina,
Man laimės čia gana, gana...

Nenoriu jau nė pelinėt,
Skilandžius svirne apžiūrėt,
Tik šokt ir juoktis su daina,
Man laimės čia gana, gana...

Katinukas klausėsi šitos dainos žybčiodamas akimis. Jis pagaliau neiškentė ir sušuko, plodamas letenėlėmis:

— Valio, valio, muzikante! Toki dalykai tai man patinka. Aš žinau, kad taip tikrai bus. Juk neišlaužei tos istorijos apie rojų iš piršto. Vis tiek kur nors apie tai girdėjai, ar knygose skaitei...

— Bekeliaudamas po pasaulį sužinojau, — atsakė svirplys. — Išsikalbėjau apie tai ir su Šv. Jono vabalėliu ant Veliuonos piliakalnio. Jis daug žino. Turėdamas žiburėlį, jis ir naktį gali knygas skaityti. Bet, kaip jis pats sakė, ne viskas yra knygose surašyta. “Štai, žiūrėk,” tarė jis, “mano žiburėlis. Kaip gražiai jis naktį šviečia savo žalsva šviesele, o žmonės net lig šios dienos nežino, kas mano lempelėje dega. Daug knygų apie tai prirašė, o tikros teisybės nesužinojo. Antai, Amerikoje, girdėjau, vienas profesorius net po tris šimtus tūkstančių mano giminaičių kas vasarą susigaulo ir bando ištirti, kas per viena ta mūsų lempelė. Vieni sako, kad ji fosforinė, kiti — kad iš kitokios medžiagos padaryta, bet kaip ją užsidegu ir užsigesinu, taip ir nesužinojo dar niekas. Ir tau tik tiek pasakysiu, kad daug daug visokių ugnelių tamsiomis naktimis žybčioja ir žybčios. Pasens žilabarzdžiai profesoriai tą mįslę bespėdami. Jų ilgos barzdos nulinks, o nakties stebuklingoji giesmė kaip kilo taip ir kils į žvaigždėtą tolybę, neaprėpiamą ir žmogaus ranka neišmatuojamą...”

— Tai įdomu klausytis, — ištārė katinukas. — O ar daug tų stebuklingų žiburėlių matei ant Veliuonos piliakalnio?

— Visas piliakalnis lyg degte degė jų žalsva ugnele. Ir už šitą stebuklą dar nieko gražesnio nesu matęs.

— O kaip tu pažinai Veliuonos piliakalnį, niekada ten nebuvęs? Juk daug yra piliakalnių ant Nemuno krantų?

— Kai tik įsėdau už Zapyškio į garlaivį, tai nuo kapitono tiltelio vis žiūrėjau, kur bus aukščiausias kalnas ant dešiniojo Nemuno kranto.

— Sėdėjai net ant kapitono tiltelio? — pastatė akis katinukas. — O ar pirmos klasės bilietą pirkai?

— Važiavau be bilieto. Pirmiausiai išokau į vienos ponios krepšį, ir keltininkas mus prikėlė su valtimi prie garlaivio. Kai išgirdau, kad ta ponija prašo bilieto į Jurbarką, tai nuo jos pasitraukiau ir sekiojau paskui kasininką, laukdamas, kas pirsks bilietą į Veliuoną. Sekančioje stotyje į garlaivį įlipo senas kunigas. Jis kaip tik pirkė bilietą į Veliuoną. Tik strykt aš jam į ilgą jo sutaną ir pasislėpiau kvolduose. Jokio pavojaus dabar nejaučiau. Net dainelę užgrojau iš džiaugsmo, kad viskas taip gerai vyksta. Pūškuoja sau garlaivis sidabrinu Nemuno vandeniui, o aš, iškišęs ūsus pro sutanos kraštą, tik dairausi. Senas buvo tas mano kelionės draugas kunigas. Matyt, ir garlaivio kapitonas jį gerbė. Tuoju pakvietė pas save ant tiltelio, iš kur garlaivį vairuoja. Man tas labai patiko. Visa apylinkė dabar gražiausiai kaip ant delno buvo matyti. Ir vingiuota Nemuno vaga, ažuolynais apkaišyta, lyg tieste nusitiesė. Pravažiavom Vilkiją, Kretkampį, Žemąją Panemunę ir Seredžių. Garlaivis imdavo švilpti, šaukdamas keltininkus, kad keleivius atsiimtų. Kai kur pats sustodavo prie kranto. Pagaliau pasirodė ir Veliuona. Tuoju išpėjau, kad čia bus tas piliakalnis. Mat, iš visų kalnų buvo aukščiausias. Garlaivis, skardžiai sušvilpęs, privažiavo prie kranto. Aš ramiausiai su seneliu kunigu iškeliavau į krantą, kur mūsų laukė graži brička. Sėdom abudu į ją ir nuvažiavom į kleboniją. Nors jau artinosi vakaras, bet nepasilikau nakvynei. Man rūpėjo ne minkšta lova, o nakties gaivi ramybė ant kalno viršūnės. Nuo klebonijos lig piliakalnio dar buvo gabalėlis kelio. Žinoma, žmogaus žingsniu žingsniuojant tereikėjo keletos minučių, bet man — vos valandos užteko. Pasiekiau piliakalnį jau sutemus. Saulės šviesa jau buvo paskendusi Nemuno gelmėse, ir ilgi šešėliai lindo iš kalno šlaitų, lipdami begarsiais žingsniais aukštyn, kur stūksojo nebyli kalno viršūnė. Užsirangiau į patį kauburį, kur senovėje laužų ugnis liepsnodavo, susijieškojau nakvynę po lapu ir ramiai atsikvėpiau. Buvo giedra ir miela širdyje, kad pagaliau pasiekiau savo svajotą tikslą. Iš to džiaugsmo buvau beimęs savo smuiką, kai staiga pasigirdo storas balsas prie pat lapo, po kuriuo aš tupėjau:

— O ką jūs čia darote mano namuose? Tik išeik valandėlę, tai ir rasi grįžęs kokią valkatą savo pastogėje...

— Aš nesu valkata, — sušukau kiek supykęs.

— Bet juk visi padorūs vabalai turi savo namus ir šiuo laiku nevaikščioja į svečius, — atkirto tas pats balsas prie lapo.

— Aš atkeliavau iš toli ir jieškojau nakvynės, — atsakiau nuolaidžiu balsu.

— Bet jūs turėtumėt žinoti, kad čia nėra viešbutis. Štai prie durų ir raštas kabo ant ramunės lapelio. Aiškiai jame parašyta: “Šitas sausas lapas yra teisėtai paveldėta Žaliojo Pievų Ožiuko nuosavybė, kurią liudininkų patvirtintu testamentu jam paliko senelis”. Ar jums dar ir dabar neaišku, kad jūs įsibrovėte į svetimą butą.

Susigėdau šituos žodžius išgirdęs ir teisindamasis krausčiausi lauk.

— Atleiskite man, — kalbėjau, — tikrai nemačiau to rašto prie durų. Mat, pavargęs iš kelionės, jieškojau kur galvą priglausti, nė apsidairyti nespėdamas. Dovanokite man už šitokią kiaulystę...

Patiko mano atsiprašymas Žaliajam Pievų Ožiukui. Jis daug švelniau prabilo už durų:

— Suklysti visiems pasitaiko. Ir kada matau, kad pats prie to prisipažįstate, tada ir bendrą kalbą nesunku bus surasti. O ar iš toli atkeliavote?

— Iš užnemunės. Garlaiviu atplaukiau. Ir klebono brička važiavau.

— Negali būti! Tai negirdėta, kad kas iš vabalų giminės taip toli keliautų. O kuo jūs vardu?

— Svirplys muzikantas, pievų takelių smuikininkas.

— Broleli tu mano! — sušuko balsas už durų. — Juk tai tikras mano pushrolis. Duokš greičiau savo ūsą. — Šoko jis po lapu, griebė mane į glėbį ir pliaukšt pliaukšt į abu žandus pabučiavo. Paskui ilgai kratė mano ranką, maloniai į akis žiūrėdamas. — Sėsk ir jauskis kaip namie, — kalbėjo. — Niekur neišleisiu dabar iš savo namų. Nė sapnuot nesapnavau, kad tokį brangų svečią sulauksiu. Tai, be abejo, į Jonines atvažiavai. Rytoj naktį čia degs smalos bačka ir dainuos žmonių jaunimas. O kai laužo ugnis ims blėsti, prisikels iš kalno milžinas ir atsisės ant šito samanoto akmens. Pamatysi jo geležinius šarvus ir ilgą kardą, ant kurio jis rymos, žiūrėdamas į Nemuno gelmę. Broleli mano, daug nuostabių dalykų čia atsitiks, ko jokia žmogaus akis neregėjo ir neregės. Bet kam aš tą pasakoju? Viską pats pamatysi. O dabar eik ir gulk į mano minkštą lovą samanose. Išvargai juk kelionėje, ką čia bekalbėti.

Veltui atsikalbinėjau. Turėjau klausyti malonaus šeimininko. Vos tik sumerkiau akis, nakties ramus saldumas užklojo mane. Žvaigždėtas dangus ėmė nykti akyse, tik skambi vasaros nakties daina vis liūliavo ir suposi su Nemuno banga, bėgančia tenai apačioje kažkur toli...

O Žaliasis Pievų Ožiukas man kalbėjo ir kalbėjo, kokių stebuklų čia parodys. Sulaukęs syki manęs, greit jau neišleisiąs. Jis girdėjęs apie mano koncertus ir muziką. Girdi, sudarysime tokias gastroles Nemuno krantais, kad šoks visų pakelių akmeniukai. Ir tik kai aušra ėmė brėkšti, tesudėjau akis ir galėjau truputį užsnūsti.

(Bus daugiau)

G R Y B A I

JONAS MINELGA

Grybai! Grybai! Baravykai! —
Rauk ir krauk į krepšį.
Jei miegosi iki pietų,
Parsineši lepšių.

Raudongalviai, voveruškos,
Umedėlės, guotės,
Vos atėjus į miškelį,
Pradedą rikiuotis.

Krauk į krepšį, kiek tik telpa, —
Neparnešk jį tuščią:
Ryt jau grybų neberasi,
Likę jie supus čia.

Grybų, grybų, baravykų
Pilnutėlis miškas.
Kazelėkus, baltapienes
Tegrybauja kiškiai!





SENUTĒS PASAKOŠ

SONĒ PIPIRAITĒ

Kitā kartā, tais dar nesenais gerais laikais, kai Laisvē ir Teisybē tebebuvo gyvos mūsu tēvų žemėje, gyveno Lietuvoje dvi sesutės ir broliukas. Vyriausioji, Vandutė, ējo devintus metus ir lankē trečiąjį pradžios mokyklos skyrių. Ji turējo tamsiai geltonus plaukus, kuriuos dēvējo supintus dviem neilgom, bet labai storom kasom. Kasų galuose ji dažniausiai mēgo ryšėti raudonus kaspiniukus. Jos akutės buvo tamsios, beveik juodai rudos. Ir pati visa ji buvo nurudavusi saulėje, nes už vis labiausiai mēgo bēgioti po pievas, vartaliotis žolėje, ravėti daržą, sodinti ir laistyti gėles. Lyjant arba žiemą Vandutė mēgdavo skaityti pasakas ir piešti. Piešdavo ji labai dailiai. Geriausiai jai sekdavosi piešti gėles, mažas mergytes ir kačiukus. Vandutės pieštais paveikslėliais buvo nukabinėtos trečiojo skyriaus sienos...

Nuo Vandutės pramoko piešti ir mažoji sesutė Aldutė. Ji buvo dar tik ketverių metų, ir piešti jai netaip gerai sekdavosi. Labai ji mēgo klausytis, kai Vandutė skaitydavo pasakas. Prisiklausiusi ji žaisdavo su savo lėlyte ir jai tas pasakas pasakodavo. Taip pat ji labai mēgdavo dainuoti ir jau daug mokėjo įvairių dainelių, kartais net gana ilgų. Ji dainuodavo mamytei ar tėveliui, o daugiausia savo lėlytei. Aldutė sulig savo amžiumi buvo labai mažutė. Svetimieji net stebėdavosi, kad tokia maža taip greitai bėginėja. Jos akutės buvo aiškiai mėlynos, lyg dangus kaitrią šviesią vasaros dieną, veideliai rausvi ir švelnūs, lyg ką tik pražydusi radasta, o plaukai šviesūs, beveik balti ir truputį garbanoti. Ji nebuvo tokia drąsi ir vikri kaip Vandutė, bet buvo labai smalsi, norėdavo viską žinoti ir užtai nuolat visų visko klausinėdavo.

Broliukas Vytukas ējo aštuntuosius metus ir lankē antrąjį skyrių. Jis buvo juodaakis, juodaplaukis, tamsaus, saulėje nudegusio veido, labai greitas, vikrus ir stiprus. Jo mėgiamiausi darbai buvo statyti tvenkinius, pilis, lipdyti iš molio arklius ir paukščius, laiptoti po medžius, švilpauti ir pamėgdžioti gyvulių ir paukščių balsus. Taip pat jis labai mēgo žaisti sviediniu ir maudytis upely, kuris tekėjo per miestelį, kur tie vaikai gyveno.

Tas miestelis, vardu Džiugai, buvo nedidelis. Iš paties jo vidurio, dešimt minučių paėjėjęs, galėjai pasiekti daubas, miškelį ir laukus. Todėl vaikams netrūko vietų žaisti, bėgioti, maudytis, ir vasarą

jie gyveno lyg tikrame kaime. Žiemos metu buvo gana kalnelių ir daubų rogutėm važinėti ir gana užšalusių upelių ledu čiuožinėti.

Žiemą kai kada iš tolimo kaimo atvažiuodavo pas juos senutė. Ją vaikai labai mylėjo. Ji buvo gera, maloni, švelni, nusikaltusius gražiai mokydavo, baudžiamus užtardavo. O labiausiai vaikai ją mylėjo už jos pasakas, kurių ji mokėjo gyvą galybę.

Kartą Aldutė paklausė mamą:

— Mamyte, kodėl senutė vis išvažiuoja ir išvažiuoja? Kodėl ne visada pas mus gyvena?

— Jūsų dėdė Pranas, kuris gyvena Skerdynų kaime, turi taip pat mažų vaikučių, kurie irgi savo senutę myli. Todėl ji pas mus pabuvusi, vėl į Skerdynus važiuoja.

— Bet ji yra mūsų senutė, mūsų vienų, ir todėl turi pas mus būti, — nesutiko Aldutė.

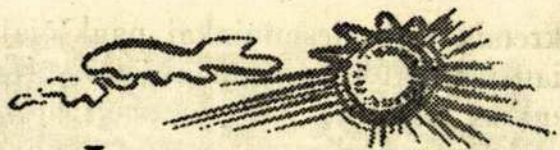
— Ne, ne jūsų vienų. Juodžių kaime gyvena jūsų teta Ona, kuri turi dvylika vaikų. Jiems visiems ji taip pat yra senutė.

Aldutė galvojo galvojo, o suprasti vis negali... Tiek daug vaikų, o tik viena senutė! Ir pasirodė jai, kad senutė yra labai retas, brangus žmogus, išsiskirias iš visų kitų... Įsigalvojusi ir naktį sapnavo ji savo senutę, lyg mėnulį tarp dangaus žvaigždelių, vaikštinėjančią būryje savo vaikučių. Ir, rodos, pasilenkė ta senutė - mėnulis ties jos lovele, paėmė ją ant rankų ir pastatė tarp tų žvaigždžių. O ten jau nebe žvaigždės, bet vaikai mėlynose dangaus pievose bėgioja. Ir tarė senutė:

— Visi jie tavo broliukai ir sesutės; visi jie mano vaikeliai.

Ir tada, rodos, pasidarė Aldutei viskas aišku. Visi tie vaikai jai pasirodė pažįstami, tokie geri, malonūs ir mieli. Rodos, ištiesė ji rankutes ir suėmė glėbin visus, ir visi vaikai sutilpo jos glėby, tarpe rankučių... Tik žiūri, kad jau ne vaikai, bet gėlės... Ir dar ne bet kokios, bet gyvos gėlės su mirksinčiom akutėm ir rausvom lūpytėm... Ir tos visos gėlės ėmė dainuoti kažin kokią negirdėtą dainą, tokią gražią, tokią malonią, kad Aldutei pasidarė gera, gera, ir, rodos, ėmė ji supstis pūkų debesyse, lyg pataluose... Tik žiūri, kad tai ne debesys, bet kačiukai, — balti, raini, papūstuodegiai, ilgaūsiai, — šokinėja, ritinėjasi kūliais virsta... Pradėjo ji tuos kačiukus gaudyti, su jais žaisti, o tie aplink ją šokinėti... Ir taip jai buvo linksma ir smagu, kad, rodos, ji ėmė juoktis, juoktis... O tie kačiukai įsitaisė debesyse sūpynės, patys supasi ir ją supa. Suposi, suposi Aldutė, tik, rodosi, paslydo kojytė ir iškrito iš sūpynių, bet nenukrito žemėn, tik ėmė plaukyti, laioti oru, lyg debesėlis skrajoti virš pievų, kur bėgiojo vaikai ir dainavo. O gal tai nebuvo vaikai, gal gėlės... Sunku buvo išskirti; viskas, rodos, gyveno, jautė, džiaugėsi... Ir gėlės, ir vaikai, ir paukščiai, ir kačiukai atrodė visi lyg broliai ir sesers, lyg viena šeima...

(Kitame "Eglutės" numeryje jau išgirsime ir senutės pasaką).



PO TĖVYNĖS *DANGUMI*

ŽIEDUOTI PAUKŠČIAI

A. BENDORIUS

Ar jūs kada nors esate pagavę laukinį paukštį, arba bent stebėjote jį gyvą iš arti? Pabandykite pagauti kad ir labai jaukų laukinį balandį. Pamatysite, kaip jis vikrus ir atsargus ir kaip sunku jį sučiupti. O ką jau kalbėti apie tuos paukščius, kurie nė iš tolo nenori žmogaus prisileisti! O vis dėlto yra žmonių, kurie moka pagauti įvairiausius paukščius. Jie turi tam tikrus tinklus, kuriais gražiai pagauna paukštelį jam nieko blogo nepadarydami. Baimės, žinoma, patiria toks sugautas paukštelis: vargšelis visas dreba, stengiasi ištrūkti, nes nežino, ką su juo darys. O tie žmonės sugautam paukšteliiui ant kairės kojelės uždeda lengvutį aliuminijaus žiedą su numeriu ir tam tikru ženklu ir vėl jį paleidžia.

Ir kam gi paukščius žieduoja? Ar kad jie gražiau atrodytų? Ne, gražumo jiems pati gamta nepagailėjo. Žieduoja mokslo reikalui, norėdami sužinoti, kur paukščiai keliauja, kur išskrenda jie žiemoti. Kiekvienas žiedelis, kuris uždedamas ant paukščio kojos, turi žiedavimo stoties ženklą ir numerį. Kai toks žieduotas paukštis sugaunamas, nušaunamas ar šiaip jau randamas negyvas kur nors tolimoje šalyje, tai iš tų žiedo ženklų sužinoma jo žiedavimo vieta ir į kur jis buvo nuskridęs.

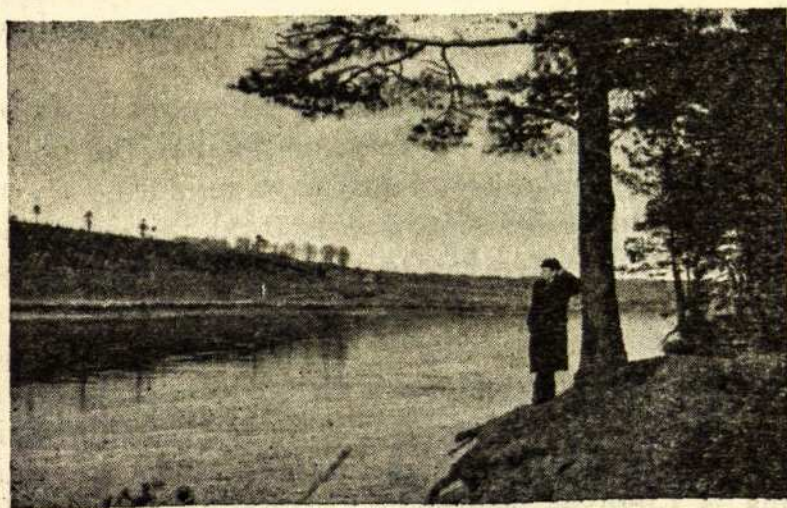
Iš visų gyvų tvarinių paukščiai yra didžiausi keliautojai. Ir bepigū jiems tokiais būti, nes nei kalnai, nei upės, nei miškai, nei pelkės jų keliūnei negali pastoti kelio. Paukščiai turi savo nuolatinę tėvynę ir iš jos išvyksta dažniausiai tik nuo žiemos šalčių traukdamiesi, o pavasariui atėjus, vėl grįžta atgal į savo kraštą. Kai kiti gyvuliai pasirošia žiemai užsiaugindami tankius ir ilgus plaukus, pasidarydami šiltus guolius ir lįsdami į urvus, tai paukščiai iškeliauja ten, kur visai nėra žiemos, ar kur ji žymiai švelnesnė. Ne visi paukščiai vienodai bijo šalčio, ir dėl to ne visi toli keliauja. Taip pat yra paukščių, kaip mūsų krašto varnos, žvirbliai, kurie visai niekur neskrenda, bet daugumas paukščių žiemą iš Lietuvos išskrenda į šiltesnius kraštus. Iš-

skrenda visi giesmininkai paukščiai, išskrenda gandrai ir kiti įvairiausi dideli ir maži paukščiai. Kai mažasis mūsų vieversėlis pasitenkina nuskrیدęs tik į pietinę Lenkiją, tai didysis gandras nukeliauja net į Pietų Afriką. Dar toliau keliauja šiaurės kregždė. Ji kelionėje praleidžia net 10 mėnesių, o perėjimui telieka tik 2 mėnesiai. Ji nukeliauja toliau kaip šešis kartus iš New Yorko į Vilnių! Ir nuostabiausia, kad paukščiai svetimuose kraštuose nekrauna lizdų ir neperi vaikučių. Lizdus krauna tik savo tėvynėje. Ir pataiko sugrįžt net į tą pačią vietą.

Paukščiai į pietus keliauja ir paskui grįžta į šiaurę daugiausia pajūriais, nes jūros krantas, lyg kokia rodyklė, padeda susirasti kelią. Ir Lietuvos pajūriu rudenio p jų traukia ištisi debesys — iš Latvijos, Estijos ir Suomijos. Ypač jų daug skrenda Kuršių Užmariu: pro Klaipėdą, Juodkrantę, Nidą, Rasytę ir kitas pamario vietas.

Prieš kokius 50 metų vokiečių mokslininkas, profesorius Augustas Thienemann'as, įsteigė Rasytėje plačiai visame pasaulyje pagarsėjusią paukščių žiedavimo stotį. Ten kasmet buvo sugaunama ir žieduojama tūkstančiai paukščių. Ten yra ir įdomus paukščių kelių ninkų muziejus. Turbūt, pats įdomiausias dalykas jame yra vienas lietuviškas gandras, kuris, grįždamas į Lietuvą, Pietų Afrikoje negro buvo strėle pašautas po sparnu. Vargšas gandras su ta strėle po sparnu parskrido tūkstančius mylių į Lietuvą. Kiekvienas sparno mostelėjimas jam kėlė skausmą, bet jis skrido į savo gimtąjį kraštą. Štai kaip savo tėvynės pasiilgsta ir į ją veržiasi paukščiai!

Kiek mažesnė paukščių žiedavimo ir tyrimo stotis buvo įrengta Ventės Rago, šia pus Kuršių marių. Čia taip pat praskrenda daugybė paukščių. Ypač tose stotyse įdomu rudenį ir pavasarį.



PO TĖVYNĖS
DANGUMI,
PRIE JOS
GRAŽIŲJŲ
VANDENŲ...

“Ateities” klišė



Tokia buvo LIETUVA

VACLOVAS ČIZIŪNAS

DIDŽIŲJŲ VALDOVŲ LIETUVA

1, Karalius Mindaugas — Lietuvos vienytojas

Tęsinys

Mūšis ties Šiauliais. Padauguvio kalavijuočiai, patyrę Lietuvą susijungus ir sustiprėjus Mindaugo valdžioje, ėmė nerimti. Jiems buvo baugu laukti tolimesnio Lietuvos augimo ir stiprėjimo, todėl jie siūlėsi kryžiuočiams jungtis. Tačiau kryžiuočių vadovybė delsė atsakyti, norėdama, kad kalavijuočiai visiškai pasiduotų kryžiuočių ordino globai. Kalavijuočiai ryžosi veikti patys vieni: jie paprašė popiežių paskelbti Europoje kryžiaus karą prieš Lietuvą. Karas buvo paskelbtas. Į Padauguvį (vokiečių pramintą *L i v o n i j a*) atvyko daugybė įvairių šalių karių, daugiausia vokiečių.

Ir 1236 metais ši krikščionių kariuomenė įsiveržė į Lietuvą. Kalavijuočiai buvo tikri, kad šį kartą jiems pasiseks sužlugdyti Lietuvą, bent mažiausia — užgrobti ir prisijungti Žemaičių kraštą. Užpuolikai sparčiai žygiavo į Žemaičius, viską pakeliui naikindami ir žudydami. Lietuviai skubiai, kaip įmanydami, sutelkė savo kariuomenę ir ėmė priešus pulti iš šono. Kalavijuočiai su savo talkininkais, pajutę pavojų, pasuko atgal, bet lietuviai pastoję jiems kelią ties *Šiauliais*. Čia įvyko kruvinos kautynės, kurių metu žuvo daugybė priešo karių ir visa jų vadovybė, net pats kalavijuočių magistras. Vėliau patys vokiečiai rašė savo atsiminimuose, kad tik dešimta jų dalis tegrįžusi namo iš šio mūšio.

Taip skaudžiai pralaimėję karą, likusieji kalavijuočiai paprašė kryžiuočius priimti juos į savo tarpą. Kryžiuočiai tai padaryti sutiko. 1236 metais jie pasirašė susitarimą, ir popiežius patvirtino jį. Kalavijuočių ordinas buvo panaikintas, jo likusieji nariai tapo kryžiuočiais. Padauguvys (Livonija) pasidarė kryžiuočių valstybės dalis.

I Rygą kryžiuočiai atsiuntė naują magistrą (Landmeister) ir daugiau karių. Šis krašto magistras turėjo klausyti visų kryžiuočių vado, didžiojo magistro (Hochmeister), gyvenusio nukariautų prūsų žemėje, Marijemburgo pilyje, kuri tapo Kryžiuočių Ordino sostine.

Nuo to laiko abi kryžiuočių valstybės dalys nuolat stengėsi sujungti savo žemes. Tai padaryti kliudė žemaičiai, gyvenę Baltijos pajūryje, tarp abiejų kryžiuočių valstybės dalių. Prasidėjo ilga, daugiau kaip pusantro šimto metų trukusi, kova su lietuviais.

Sąjunga prieš Mindaugą. Laimėję Šiaulių mūšį, lietuviai norėjo išvaduoti iš vokiečių valdžios nors kuršius, artimiausius žemaičių kaimynus Baltijos pajūryje. Deja, patys kuršiai pabūgo susijungusių vokiečių galybės ir sutiko pripažinti jų valdžią. Įsismaginę kariauti, lietuviai nukrypo į rusų žemes. Čia jie padarė daug žygių į rytus, šiaurę ir pietus, atsiėmė anksčiau lietuviams priklausiusias žemes ir užvaldė ligi tol gana galingą buvusią Polocko valstybę. Tuose žygiuose Mindaugas nedalyvavo. Jam rūpėjo išsiųsti kariauti kuo daugiau smulkių lietuvių kunigaikščių, o jiems išvykus — suimti į savo valdžią visus augštaičius ir žemaičius. Išsiųstieji kunigaikščiai gaudavo valdyti nukariautas žemes, bet jų tėviškės buvo jungiamos į Mindaugo kuriamą visos Lietuvos valstybę. Kas iš tų kunigaikščių priešindavosi, netekdavo ir gautųjų rusų žemių. Taip baudė neklusnius kunigaikščius Lietuvos vienytojas Mindaugas.

Daugelis tų kunigaikščių jautėsi labai nuskriausti ir tapo Mindaugo priešais. Jie ėmė rūpintis pašalinti Mindaugą ir uoliai jieškojo tokios progos. O tokia proga greitai atsirado, kai į augančią Mindaugo galybę neramiai pradėjo žiūrėti Lietuvos kaimynai: pietų šalyje — Voluinės kunigaikštis Danielius, šiaurėje — Padauguvio (Livonijos) kryžiuočiai.

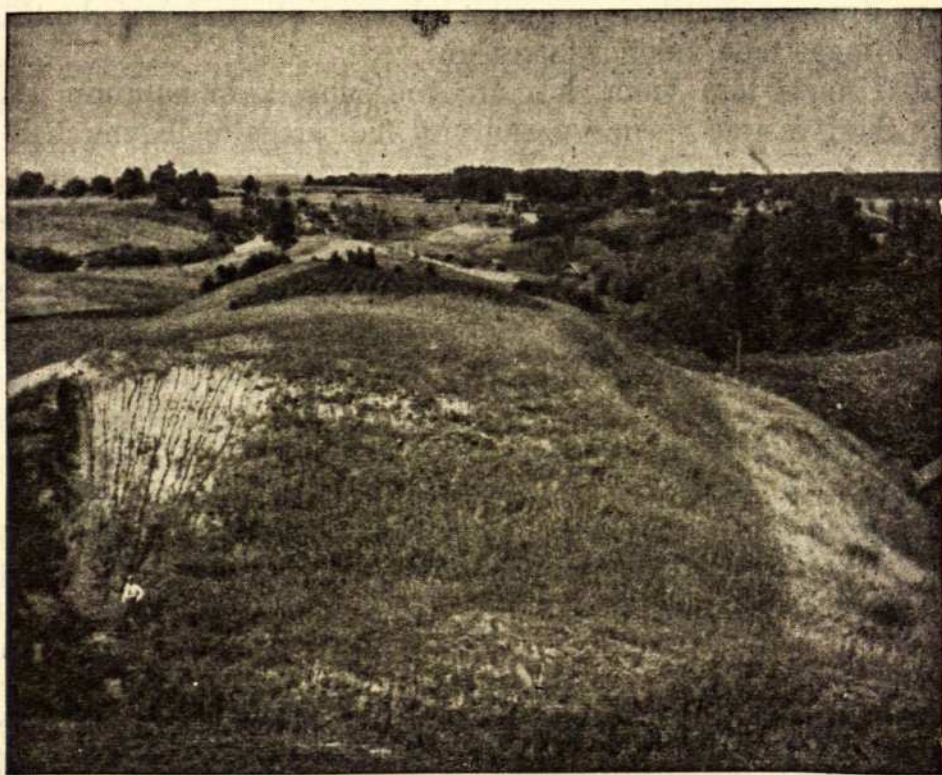
Tarp kariavusių rusų kraštuose lietuvių vadų buvo du Mindaugo brolėnai, Tautvilas su Erdvilu, ir jų dėdė, Žemaičių kunigaikštis Vykintas. Bausdamas už priešinimąsi, Mindaugas ir juos buvo pavaręs iš užimtų rusų sričių. Jie visi trys pabėgo pas Voluinės kunigaikštį Danielių (jis buvo Erdvilo ir Tautvilo svainis — vedęs jų seserį). Danieliui radosi gera proga pakenkti Mindaugui ir atsiimti iš jo neseniai prarastus kraštus į pietus nuo Nemuno augštupio. Danielius pasiuntė Vykintą aplinkiniais keliais į Rygą, siūlydamas kryžiuočiams sąjungą prieš Mindaugą. Kryžiuočiai mielai sutiko jungtis bendram žygiui prieš jų nekenčiamą Lietuvą. Tie patys pabėgėliai kunigaikščiai pažadais ir papirkimas susirado ir daugiau talkininkų: prisidėjo žemaičiai, kur buvo daug nepatenkintų Mindaugo valdžia kunigaikščių, taip pat ir jotvingiai (spėjama — dabartinių dzūkų protėviai).

Šitaip susidarė galinga sąjunga prieš Mindaugą. Sąjungininkai — Livonijos kryžiuočiai, Voluinės kunigaikštis, žemaičiai ir jotvingiai — supo Mindaugo valstybę iš trijų pusių. Laimė, kad į sąjungą nesidėjo Prūsų kryžiuočiai, kurie tuo metu dar nebuvo gerai atsigavę po pirmojo prūsų sukilimo ir jau kariavo su lenkais.

Žygį prieš Mindaugą pradėjo Danielius. Bet jis, užėmęs kai kurias jam rūpėjusias sritis, toliau nebekariavo. Vykintas, Tautvilas ir Erdvilas su savo jungtine kariuomene apsupo Mindaugo sostinę Vorutą. Čia atskubėjo jiems į pagalbą ir kryžiuočiai. Tačiau pilies gynėjai visus puolimus atlaikė. Priešai turėjo trauktis nuo pilies, it musę kandę. Įpykę kryžiuočiai nusiaubė kraštą ir pasitraukė iš Lietuvos.

Mindaugą išgelbėjo tik jo stiprioji pilis. Tačiau priešų sąjunga dar neiširo, ir kerštingi Mindaugo giminaičiai buvo čia pat, Lietuvoje. Rygos arkivyskupas netgi siūlė ordinui pakrikštyti Tautvilą ir pastatyti jį Lietuvos valdovu Mindaugo vietoje. Mindaugas nerado kitos išeities, kaip išardyti priešų sąjungą patraukiant į savo pusę pavojingiausią jos narį — kryžiuočius.

(Bus daugiau)



Vorutos piliakalnis Anykščių apylinkėje

A. Bendoriaus nuotrauka

“Ateities” klišė



JUOZAS LINGIS

ŠUO

Šunelis, arklys, karvė, avis, ožka ir kiti mūsų artimieji bičiuliai, su kuriais vieni iš mūsų ištisus metus, kiti gal tik per atostogas kasdien Lietuvoje susidurdavom, atrodo, yra toki artimi, toki mieli ir jaukūs, kad nesinori net tikėti, jog jie kadaise yra buvę laukiniai ir net iš tolimų kraštų pas mus atkeliavę. Kiekvienas iš tų mielų mūsų naminių gyvulių turi ilgą istoriją. Vieni jų sutinkami visame pasaulyje, kiti labiau būdingi tik vienam kuriam kraštui.

Pradėkime nuo artimiausio žmogaus bičiulio, nuo šunelio. Šuo yra ne tik ištikimiausias, bet ir seniausiai žmogaus prisijaukintas gyvulys. Jis buvo artimiausias žmogaus palydovas jau nuo seniausių laikų. Net tada, kai žmogus dar nemokėjo pasistatyti namų, o dar gyveno urvuose ir po mišką klaidžiodamas medžiojosi maistą, šuo jau buvo jo ištikimas draugas ir tikras pagelbininkas. Galime įsivaizduoti, kaip labai naudingas tada žmogui buvo šuo!

Labai maža tėra vietų, kur žmogus šuns, kaip naminio gyvulio, nežino. Šunį rasime visame pasaulyje: nuo ašigalio ledynų ligi Afrikos Kongo lietingų miškų, ligi Ramiojo vandenyno atolinių salų. Tačiau yra vietų, kur žmogus neturi šio bičiulio. Pav., Indonezijoje, Flores saloje, dar praėjusio amžiaus viduryje šuo buvo retenybė. Vietos gyventojai, pamatę šunį, bėgdavo nuo jo ir lipdavo į medžius. Tasmaniečiai (Tasmanijos sala yra į pietus nuo Australijos) ir kai kurios Brazilijos indėnų tautelės seniau šuns visai neturėjo.

Danai ilgai galėjo girtis radę savo krašte seniausio prijaukinto šuns kaulus. Jie iškasti durpyne, ir jų amžius turi 6000 metų prieš Kristų. Taigi tie kaulai yra iš to laikotarpio, kai mūsų Baltijos jūra dar tebebuvo uždaras ežeras, o pati Danija buvo apaugusi spygliuočių medžių miškais. Bet dabar prijaukinto šuns liekanų yra surasta iš daug senesnių laikų. Tokių radinių yra rasta Vokietijoje netoli Frankfurto prie Maino ir Palestinoje — Karmelio kalne. Jie priskiriami laikotarpiui, buvusiam tuoj po paskutiniojo ledlaikio. Šiaurės Afrikoje ir Ispanijoje prijaukintas šuo pasirodo taip pat ledlaikio pabaigoje. Be medžiojantį šunį gražiai atvaizduotą randame tuose pagarsėjusiuose akmens amžiaus žmogaus piešiniuose, kuriuos jis gražiomis spalvomis yra nupiešęs ant savo urvų sienų pietryčių Ispanijoje. Egipte šuo su-

tinkamas vadinamaisiais priešdinastiniais laikais, taigi maždaug vienmetis su tais piešiniais Ispanijoje. Lietuvoje seniausi prijaukinto šuns pėdsakai rasti vadinamajam viduriniame akmens amžiuje, tai maždaug tarp 5000 - 3000 metų prieš Kristų. Taigi iškaskenos rodo, kad šuo jau nuo seniausių laikų yra naminis gyvulys.

Bet įdomiausia, iš kur šuo yra kilęs. Laukinių šunų dar ir dabar galime sutikti: Australijoje yra šuo dingo, Amerikoje kajotas, Azijoje, Afrikoje taip pat yra ne naminių šunų. Bet sakoma, kad jie nėra tikri laukiniai šunes, o tik iš naminių šunų išvirtę puslaukiniais, ar net ir laukiniais. Bet kažin, ar mūsų šuo yra iš jų kilęs?

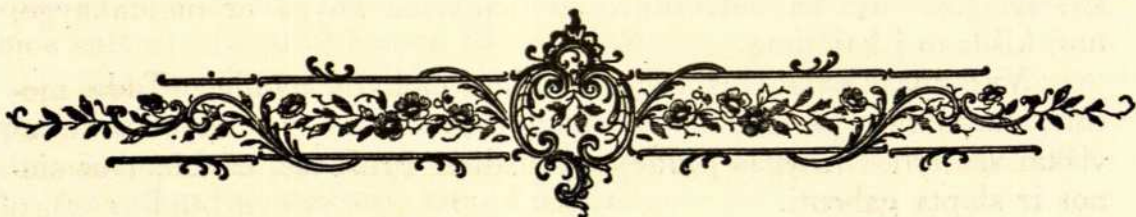
Šunų yra labai daug veislių ir rūšių, bet jų tyrinėtojai mano, kad šuo galėjo atsirasti tik iš dviejų laukinių gyvulių: iš vilko (tik ne iš tokio didelio, kuris buvo prarijęs Raudonkepuraitės bobutę) arba iš šakalo, kuris dabar gyvena Šiaurės Afrikoje. Šiaurinių kraštų šunes turi daugiau vilko, o pietinių kraštų — daugiau šakalo kraujo. Seniau daugumas manė vilką esant šuns protėviu, tačiau Karmelio kalno iškaskenos rodo, kad to šuns griaučiai panašesni į šakalo, negu į vilko. Dar įdomu priminti, kad smailiaausis eskimų šunelis, kurs taip ištikimai traukia jų roges, neloja, o tik kaukia, kaip vilkas. Ir pas kitas puslaukines tautes randama nelujančių šunų.

Kaip žmogus šunelį prisijaukino? Atrodo, kad šuo prijunko prie žmogaus visai nejaukinamas. Prie žmogaus gyvenamos vietos šuo galėdavo nutverti kokį nors kasnelį maisto, sugrauzti numestą kaulą. Taip ir priprato prie namų, kol pagaliau tapo ir tikru naminiu gyvuliu, žmogui naudinga ir reikalinga draugu.

Šuo įvairiais būdais žmogui patarnauja ir yra naudingas. Lietuvoje šuo pirmiausiai yra namų sargas. Kaip palydovas medžioklėje, jis žinomas beveik visame pasaulyje. Šiaurės kraštuose, kur daug sniego ir nėra kelių, šuo traukia roges ir tokiu būdu atlieka arklio, jaučio ar sunkvežimio pareigas. Šiltesniuose kraštuose, kur žmonės verčiasi gyvulių auginimu, šuo yra nepamainomas piemens talkininkas išsisklaidžiusiems gyvuliams suvaryti ir saugoti. Kai kurios Afrikos tautelės šunis augina mėsai. Šiaurės Vakarų Amerikoje ir Vidurinėje Čilėje užtinkami vilnuočiai šunes, iš kurių vilnų žmonės gamina veltinius.

Palikime dabar šunelį įvairioms žmogaus paslaugoms, o kitą kartą mėginsime pašnekėti apie kitą mūsų mielą bičiulį — apie žirgelį juodbērėlį.

Stockholmas, 1951 m. birželio 9 d.



PIEMENĖLIŲ VYSKUPAS

PAULIUS JURKUS

Tai buvo seniai seniai, prieš pusantro šimto metų. Žemaičiuose, Salantų parapijoje, gyveno ūkininkas, pavarde Valančius. Jam Dievas davė sūnelį, kurį jis pakrikštijo Motiejumi.

Paūgėjęs Motiejukas pasiėmė botagą ir išginė bandą. Laukuose jis susitiko kitus piemenėlius, ir jie visi statė malūnėlius, iš karklo suko švilpynes. Vasarą jiems buvo gera laukuose, bet rudenį pūtė šaltas vėjas ir dažnai lijo. Tada jie susikurdavo ugnelę, apsigaubę skarom nuo lietaus, sėdėdavo aplink ir sekdamo gražias gražias pasakas, kurias buvo girdėję iš savo namiškių. Bet pasakos greit pasibaigdamo, ir jie nebežinodavo, ką daryti. Tada jie prisiminė, kad yra knygų, kuriose surašyta ne tik gražių pasakų, bet ir istorijų, visokių skaitymų. Ir bažnyčioje matė, kaip jų tėvai meldėsi iš maldaknygių, ir kunigas, žiūrėdamas į didelę knygą, laikė mišias. Ir visi jie norėjo išmokyti skaityti, kad iš knygų daug sužinotų.

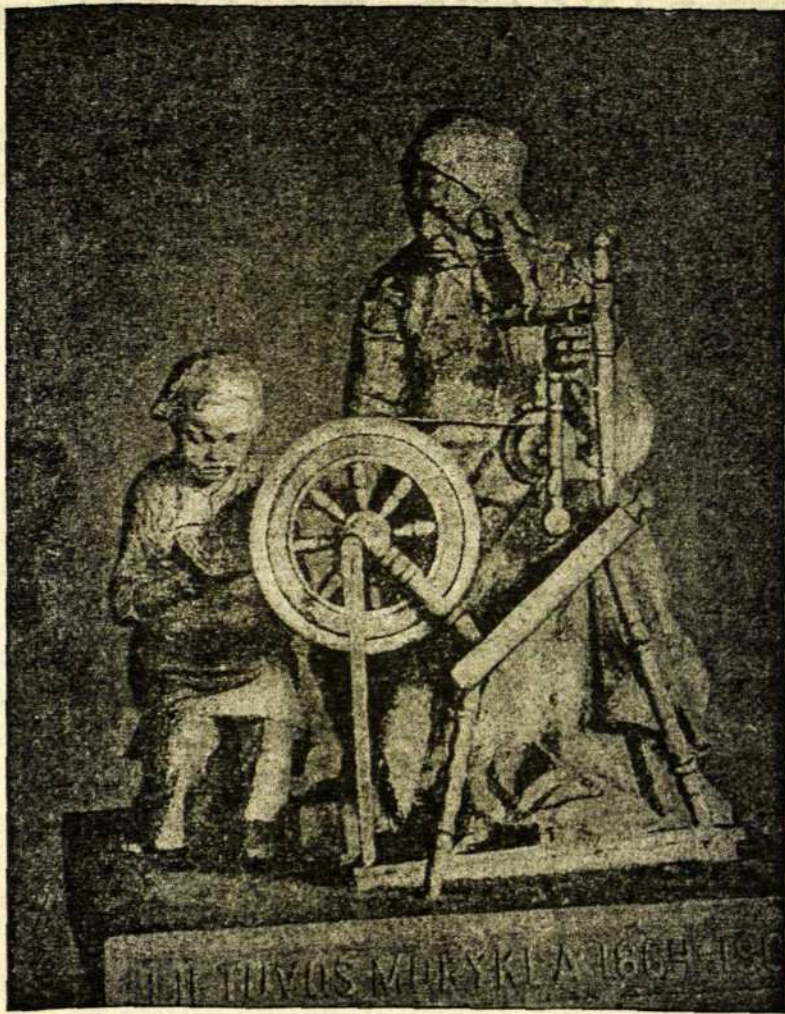
Perkopus per dešimtuosius metelius, Motiejukas išvažiavo mokytis į Žemaičių Kalvariją. Ten sėdosi į suolą ir skaitė skaitė, mokėsi ir mokėsi. Iš tos mokyklos važiavo į kitą, dar aukštesnę, ir tapo mokytu kunigu. Tada jis mokė kitus, pradžioje gimnazijos vaikus, o paskui klierikus, kurie vėliau tapo kunigais.

Kai buvo sulaukęs jau 50 metų, jis tapo Žemaičių vyskupu. Didelė buvo jo vyskupija — nuo Palangos iki Kauno, ir dar toliau, ir daugelis žmonių jam priklausė. Jo darbai ir rūpesčiai taip pat buvo dideli.

Dabar visur pilna mokyklų, kur vaikai gali mokytis, bet tais laikais, prieš šimtą metų, mokyklų buvo labai maža. Ir vyskupas Valančius prisiminė vaikus, piemenėlio dienas, ir suprato, kad vaikai nori mokytis. Jis visoje savo vyskupijoje kūrė parapijines mokyklas. Ten vaikai išmoko lietuviškai potėrius kalbėti, Dievulį garbinti, skaityti ir rašyti.

Tuo metu, kaip ir dabar, mūsų žemę — Lietuvą buvo užgrobę rusai. Tai buvo sunkios dienos mūsų tėvynei. Rusai uždarė lietuviškas mokyklas ir vertė vaikus mokytis rusiškai. Uždraudė ir lietuviškas knygas. Jei ką nutverdavo su lietuviška knyga ar maldaknyge, tuoj kišdavo į kalėjimą.

Vyskupas Valančius ragino vaikus mokytis namie. Tada motulė, verpdama, pasisodindavo vaiką prie ratelio ir mokydavo lietuviškai skaityti. Knygas pradėjo spausdinti Prūsijoje, už Lietuvos sienos ir slapta gabenti.



Taip Lietuvos dailininkas P. Rimša vaizduoja anų laikų lietuviškąją vargo mokyklą.

Tada mokytų žmonių buvo maža. Trūko ir rašytojų, kurie vaikams rašytų gražias knygeles. Valančius sėdosi prie stalo, paėmė žąsies plunksną ir parašė vaikams knygele, kur jis pasakoja apie gerus ir blogus piemenėlius. Geriems vaikams visada sekasi, jie išauga gerais žmonėmis ir daug gero padaro, bet blogiems — nesiseka, jie patenka į kalėjimą ir žūna.

25 metus jis valdė savo vyskupiją, rašydamas knygas, ragindamas žmones mylėti Dievą, būti gerais ir niekada neatsižadėti gimtosios kalbos. Jis mirė Kaune 1875 metais.

Kai buvo mūsų tėvynė laisva, vyskupo Valančiaus vardu buvo pavadintos miestų gatvės, aikštės, mokyklos, o Telšiuose jo vardu vadinosi ir gimnazija. Taip jis buvo pagerbtas už tai, kad mylėjo savo krašto vaikus, mylėjo tėvų žemę Lietuvą.

DANGAUS ŽAISLELIAI

GRAŽINA TULAUSKAITĖ – BABRAUSKIENĖ

Rūtelė nuolat prašė mamytę
Dangaus žaislelių jai prirašyti.

Jau ne šermukšnių varstyti noris,
Bet iš žvaigždelių aukso karolius.

Papuošt galvelei tiktų mėnulis,
Kuris padangėj aukštai ten guli.

O savo seno sviedinio vietoj
Dabar ji saulę mėtyt norėtų.

Kai poterėlį vakar kalbėjo,
To pat ji prašė ir angelėlio.

Kai nesulaukė nieko mažytė,
Jai šitaip ėmė aiškint mamytė:

“Danguj Dievuliui niekas nešviestu,
Jei tą mėnulį kas išsineštu.

O angelėliams būtų per šalta,
Jei kas saulutę šičia atkeltų.

Ir be auksinių šitų žvaigždelių
Jie Dievo sošto papuošt negali.”

Dabar jau niekad mūsų Rūtytė
Dangaus žaislelių neims prašyti.

MANO VARGAI

/ DANUTĖ LIPCIŪTĖ

Tyšku - tašku, stryku - straku keleliu,
Šliūžt kojėlė — ir purvyne jau guliu.

Švarkas murzinas lyg negras,
Šlapios kelnės lig juosmens.

Oi, mamytė mano kailį ne juokais jau pakedens...

Kitą kart neriesiu nosies lig dangaus,
Ir purvyno mano kojos neragaus...

Typu - tapu, šliupu - šliapu aš einu...

Pykšt į stulpą — ir kaktoj ragelį jau turiu,

Kibirkštys akyse šoka, oi skaudu,

O draugai tik juokias, kad ragų

Tik vienas, o ne — du...

Pasitaiko juk nelaimių kiekvienam:

Ir žiopiukui mokiniukui, ir gudriam!...



RINKIME PAŠTO ŽENKLUS

Dar Vokietijoje gyvendamas, pamačiau, kad kai kurie mano draugai ir pažįstami renka ženklus. Jų pavyzdžiu ir aš susigundžiau. Tai buvo prieš kokius trejus metus su viršum. Pradžioje rinkau visus ženklus, kokius tik gaudavau, rinkdavau net suplyšusius. Bet gana greitai kiti, kurie jau turėjo didesnę patyrimą ženklų rinkime, mane pamokė, kaip ženklus rinkti ir kokius rinkti. Nuo tada renku tik tokius ženklus, kurių jau sunkiau gauti, kurių dar neturiu, arba kuriuos būtų galima su kuo nors išsikeisti ar net parduoti.

Mano tėtė daug ženklų man parnešdavo iš redakcijos, kurioje jis dirbo, tai man nesunku buvo savo ženklų rinkinį gana greitai padidinti. Kai kas man ženklų padovanodavo. Tikras buvo džiaugsmas, kai tėtė vieną mano gimimo dieną padovanojo man nupirkęs lietuviškų ženklų rinkinį! Pamažu aš išmokau, kaip ženklus tvarkyti, kaip juos išplauti, kaip sudėti į albumus. Tikri ženklų rinkėjai, arba filatelistai, mane pamoko, ko aš dar nežinau. Taigi jau dabar turiu gana gražų pašto ženklų rinkinį. Jį nuolatos papildau vis naujais ženklais iš įvairių pasaulio kraštų.

Savo rinkinyje jau turiu ženklų iš visų Europos valstybių: Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Lenkijos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Anglijos, Olandijos, Belgijos, Prancūzijos, Italijos, Šveicarijos, Rumunijos, Graikijos, Jugoslavijos, Čekoslovakijos, Bulgarijos, Turkijos, Rusijos, Austrijos, Portugalijos, Ispanijos. Žinoma, daugiausia turiu iš Vokietijos: kai kurias pilnas serijas. Kitų kraštų rinkiniai nėra pilni, bet vis tiek įdomūs. Taip pat turiu ženklų iš įvairių Amerikos kraštų: Kanados, J.A.V., Venecuelos, Brazilijos, Argentinos, Paragvajaus, Urugvajaus, Čilės, Meksikos, Kolumbijos ir kitų kraštų. Turiu įvairių ženklų ir iš Anglijos kolonijų, iš Australijos, iš Alžyro, Tuniso, Maroko, turiu iš Indijos, Japonijos, Kinijos ir kitų Azijos kraštų. Rodos, nė nepajutau, kaip toks gražus rinkinys pasidarė.

Pašto ženklus rinkti yra įdomu ir naudinga. Patys ženklai turi nemažą piniginę vertę, bet rinkimo malonumas yra ir už tą vertę didesnis. Kai tik pamatai kokį naują ženklą, tuoj puoli žiūrėti, kurios jis

valstybės. Grožiesi spalvomis, piešinių įvairumu, ieškai, ką tas piešinys reiškia. Taip pat rinkdamas ženklus, visada susidomi ir ta valstybe, kurios ženklą gauni. Taigi plečiasi pasaulio pažinimas.

Daug naudingiau ir įdomiau yra rinkti pašto ženklus, negu sėdėti prie komikų. Kurie dar nerenkate pašto ženklų, tuojau pradėkite juos rinkti. Pamatysite, koks įdomumas!

GEDIMINAS NAUJOKAITIS, 11 m., Brooklyn, N. Y.

IR TAIP ATSITINKA

Kai aš buvau maža, gal kokių dvejų metų ar šiek tiek daugiau, buvau labai įpratusi viską palaižyti. Nuo to įpratimo niekas manęs negalėjo atpratinti.

Vieną šaltą žiemos dieną išėjau aš su savo aukle pasivaikščioti. Prieš išeinant man mamytė pasakė:

— Tik tu, vaikeli, nieko nelaižyk, sniego nevalgyk.

Stengiausi mamytės žodžių klausytis. Iš pradžių tikrai nieko nelaižiau. Tik grįžtant namo, mamytės patarimą buvau jau visai užmiršusi. Užėjo man noras palaižyti geležinę vartelių rankeną. Bet kai tik pridėjau liežuvį prie geležies, tai jis taip ir prilipo, kad aš jo negalėjau atitraukti. Labai išsigandau ir smarkiai patraukiau liežuvį. Labai skaudėjo, net kraujas pradėjo bėgti, kai liežuvį šiaip taip atitraukiau nuo metalo. Net visą savaitę buvo žaizda ant liežuvio.

Nuo to laiko tikrai palioviau viską laižiusi. Galbūt, šitokios pamokos yra tikriausios.

GRAŽINA GIRDAUSKAITĖ, 11 m., Toronto



GIMTOSIOS *šalies* PASAKOS

NUOSTABI MEDŽIOKLĖ

Pateikė A. GIEDRIUS

Vienas medžiotojas ilgai medžiojo, bet visai jam nesisekė: per visą dieną nieko nesutiko, nieko nenušovė. Atsisėdo privargęs girioje ant kelmo ir rymo šautuvu pasirėmęs. Pasirodė toks mažas vaikutis baltas drabužėliais ir sako jam:

— Kodėl tu, medžiotojau, toks nusiminęs?

Medžiotojas žvilgterėjo į jį ir atsiliepė:

— O kas tau rūpi, vaikeli!

— Man rūpi, — sako vaikutis. — Aš norėčiau tau padėti. Kodėl tu nusiminęs?

Medžiotojas šiek tiek atsileido ir sako:

— Ką nebūsiu nusiminęs, kad nesiseka medžioklė. Jau kuris laikas daužaus po laukus ir girios kirtimus, o nieko neužeinu. Nekoks smagumas tuščiam namo grįžti!

— Nesirūpink, — sako vaikutis: — šiandien nesiseka, rytoj pasiseks. Tik anksti rytą, prieš pat saulės tekėjimą, ateik į šią pačią vietą ir lauk, o ką pirmutinį pamatysi, tą šauk. Paskui tam nušautam perskrosk vidurius, o ką viduriuose rasi, tai pusė Dievui, pusė tau.

Tuos žodžius pasakęs, vaikas paėjo galiuką ir pranyko. O medžiotojas susimąstęs parėjo namo.

Namie visą naktį budriai miegojo, kad nepramiegotų ankstybo ryto. Vos bešvintant pakilo iš patalo, pasiėmė šautuvą ir išėjo.

Nuėjęs į tą vietą, kur vakar su vaikiu kalbėjo, atsisėdo ant to paties kelmo ir laukia. Laukia, laukia... Ogi prieš pat saulės tekėjimą girdi — šlamšt, šlamšt kažinkas per krūmus ir lapus! Ir išlenda didelis didelis lokys! Medžiotojas pakilo nuo kelmo, užtiesė šautuvą, cinkt — ir lokys pargriuvo.

Dabar medžiotojas paėmė peilį, purkšt perpjovė lokiui vidurius, ir pabiro auksiniai pinigai. Jisai žiūri, kad visas tas lokys pilnas tų auksinių.

Atsiseto medžiotojas ir galvoja. Ką jam daryti? Savo pusę mokėtų sunaudoti, bet kaip jis vieną pusę atiduos Dievui?

Taip jam begalvojant, pasirodė vėl tas pats vaikutis ir klausia:

— Ko tu vėl susirūpinęs, žmogau?

— Ką aš nebūsiu susirūpinęs, — sako medžiotojas: — neišmanau, kaip vieną pusę to turto atiduoti Dievui.

— Pastatyk šioje vietoje bažnyčią ir būsi teišus, — tarė vaikutis ir pranyko.

Medžiotojas paėmė pinigus ir pastatė gražią bažnyčią. Tos bažnyčios didžiosiose duryse dailiadirbiui liepė išskaptuoti lokį. Tą lokį visi matydavo, kas tik ateidavo į tą bažnyčią pasimelsti.

ĮVAIRENYBĖS

+ Amerika yra visokių įvairybių ir rekordų kraštas. Yra žmonių, kurie ieško nepaprastų būdų pasižymėti, ką nors nepaprasta padaryti, kad tik laikraščiai apie juos parašytų. Neseniai vienas amerikietis per 40 dienų aplankė visų 48 J.A.V. sostines. Tą kelionę jis padarė labai senu automobiliu, dar 1929 m. pagamintu. Kitas amerikietis per vieną dieną išsoko parašytu 123 kartus. O dar kitas sugalvojo su rasti adatą, įkritusią į šiaudų kupetą. Jos tol ieškojo su padidinamuoju stiklu, kol surado. Tačiau yra tikrai sektingų rekordų. Pavyzdžiui, vienas Mississippi valstybės jaunuolis per 17 metų nė kartą nepavėlavo ir nė kartą nepraleido jokios pamokos.

+ Viena ponia Buffalo mieste turi 21 metų amžiaus šunį. Kalifornijoje vienas 92 metų vyras dar kasdieną jodinėja arkliu.

+ Praėjusiam amžiuje Missouri upėje buvo plaukiojanti bažnyčia. Kadangi tikintieji gyveno labai dideliuose atstumuose išsisklaidę, tai šitokia bažnyčia atlikdavo didelį patarnavimą.

+ Aukščiausi pasaulyje medžiai — milžinai yra sequoia. Jie auga vakarinėje Amerikoje. Bet jų sėklos yra visai mažutės ir lengvutės: 3000 sėklų sveria tik vieną unciją.

+ Afrikos dykumų didžiuliai paukščiai strausai ir kiaušinius deda labai didelius: jie sveria pusantro kilogramo, arba tiek, kiek 24 vištos kiaušiniai. Australijos paukštis kivis deda kiaušinius pusės kilogramo. Tačiau vienas tyrinėtojas N. Zelandijos ugniakalnio pelenuose rado kiaušinį, kuris svėrė tiek, kiek sveria pusantro šimto vištos kiaušinių. Tas kiaušinis pelenuose išsilaikė nuo labai senų laikų. Dabar pasaulyje tokių didelių paukščių nėra.

+ Tikrai įdomu, kad ta žemė, kur dabar stovi didysis New Yorko miestas, turįs per 8 milijonus gyventojų, prieš pusketvirto šimto metų iš indėnų buvo nupirkta už 24 dolerius. Miestą 1613 metais įkūrė olandai ir jį praminė Naujuoju Amsterdamu, bet 1664 metais iš olandų jį atėmė anglai ir praminė New Yorku.

MISLĖS

57. Sudžiūvėlė, iškepėlė, nei pati ėda, nei kitam duoda.
58. Už žirni mažesnis, už velnią piktesnis.
59. Mįslių tėvas klane guli.
60. Ateina ponaitis su baltu kalnieraikiu ir sako: "Uždarykit vištas, šunų nebijau".
61. Už šunį mažesnis, už arklį didesnis.
62. Pykšt - pokšt ant lentos, kybur - vybur ant tvoros.
63. Girion eina — namo žiūri, namo eina — girion žiūri.
64. Kaulo burna, mėsos barzda, du kartu gimsta, vieną kartą miršta ir velnio nebijo.
65. Dvi geldaitės, dvi paltaitės, ant viršaus kepuraitė užmauta.
66. Apskritas kamuoliukas, raudonas šoneliukas.
67. Už stogą didesnis, už pelę mažesnis, žalias kaip žolė, saldus kaip medus.
68. Raudonas, vyno skonis, širdis akmens.
69. Iš kaulelio brakšt, į skilandį šmakšt.
70. Ažuolas ažuolaitis, šimtašakis, šimtalapis, ant viršūnės saulė teka.
71. Tarp kalnų, tarp duobių tupi paukštis ant kiaušinių.
72. Sėdi mergelė ant kalnelio su raudona kepurėle; kas tik eina, tas prieš ją lenkiasi.

Kiekvienos mįslės įminimas vertinamas dviem taškais.

Šias mįsles "Eglutei" atsiuntė Ant. Šimkus iš "Lund'o, Švedijoje.

NR. 7 MĮSLIŲ ĮMINIMAI

43 Dalgis, 44 Svogūnas, 45 Kopūstas, 46 Akėčios, 47 Grėblys, 48 Špūlė, 49 Balkis, 50 Kalė, 51 Karvė laiznosi nosį, 52 Slenkstis, 53 Kryžius, 54 Ausys, 55 Akys, 56 Žmogus.

UŽDAVINIAI

1. Į tris langelius □□□ parašyti žodį: Mėnulis.
2. Į šešis langelius parašyti "sausą žolę" □□□□□□.
3. Į šešis langelius □□□□□□ parašyti žodį: Penkiolika.
4. Į šešis langelius □□□□□□ parašyti: sumalti grūdai.

Kiekvienas uždavinys vertinamas vienu tašku. Juos atsiuntė A. Kasperavičiūtė iš Brazilijos.

NR. 7 UŽDAVINIŲ ATSAKYMAI

1. Pardavėjas turėjo 100 litų nuostolio.
2. Elgeta pasakė, kad susikeistų arkliais.
3. Paukštis paveikslėlyje: šarka.

Priminimas "Eglutės" skaitytojams

Nemažas skaičius "Eglutės" skaitytojų dar nėra už šiuos metus sumokėję prenumeratos mokesčio. Nuširdžiai prašome nedelsiant atsilyginti. Neužsimokėjimas laiku sudaro sunkumų "Eglutei" leisti.

Taip pat primename, kad pakeitus gyvenamą vietą, tuojau reikia pranešti administracijai pakeistą adresą, kartu nurodant ir savo senąjį adresą. Dėl skaitytojų nerūpestingumo, persikėlus kitur gyventi, daug "Eglutės" egzempliorių paštas grąžina, o skaitytojai jų visai negauna. Adresų pakeitimus ir pinigus siųsti administratoriui, ne redaktoriui.

A. Peldžius, "Eglutės" administratorius

Isigykite virimo knygą

TAUPIOJI VIRĖJA

Knygą paruošė p. H. Mačiulytė - Daugirdienė. "Taupiojoji virėja" rasite 300 įvairių valgių gaminimo receptų, daugiausia pačios autorės išbandytų. Ten rasite nurodymų, kaip pasigaminti mūsų mėgiamiausius lietuviškus valgius ir krupnikus.

Knyga įrišta plastika taip, kad atidarius neužsiverčia. Dėl to ji šeimininkėms tikrai paranki. Knygos kaina \$2.00. Užsakymus siųskite: EGLUTĖ, P. O. BOX 22, BROCKTON 68, MASS.

